

2019-11-26

Dnr: SOC 2019/256

Handläggare

Ewa Peterson
ewa.peterson@vanersborg.se
0521-722133

Mottagare

Socialnämnden

Riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst - revidering

Förslag till beslut

Socialnämnden antar reviderade riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst med ny lydelse att resor ska beställas senast dagen innan önskad avfärd, att gälla från och med 2020-01-01.

Sammanfattning av ärendet

Dokumentet riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst reviderades senast 2017-06-26, och ska löpande anpassas efter praxis och förändringar på området. Förändringar som föreslås avser:

- Förtydligat barnperspektiv
- Förändrad servicenivå avseende tidsram för bokning av resor
- Förtydligande avseende åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler
- Förtydligande kring att personer som inte själv kan förflytta sig kan få bärhjälp, dock inte längre bäras, vilket fanns som formulering i tidigare dokument.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Med bakgrund av att barnkonventionen blir lag 1 januari 2020 finns skäl att förtydliga kapitlet om färdtjänst för barn.

Artikel 23.1 beskriver att ”ett barn som med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhällslivet”. Det bedöms viktigt att barnkonventionen även integreras i riktlinjer avseende resor med färdtjänst och riksfärdtjänst, och där också med ett förtydligande att utgångspunkten vid bedömning av barns behov av färdtjänst är funktionshindrets begränsningar i jämförelse med icke funktionsnedsatta barns utvecklings- och mognadsnivå.

I riktlinjerna föreslås också en förändrad servicenivå avseende tidsram för bokning av resor. Färdtjänsten är en anpassad form av kollektivtrafik och ska därför tidsmässigt genomföras under de tider som den ”vanliga” kollektivtrafiken bedrivs. Vänersborg har en relativt frikostig hållning, där rätten till färdtjänst inte begränsas med ett visst antal resor och färdtjänst också bedrivs över hela dygnet. Idag ska resan beställas minst en timme innan önskad avfärd. Vi vill utifrån ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv

öka möjligheterna för bättre samordning och därmed minskade kostnader, genom att minska tiden för ”beställningsfönstret”. Socialnämnden föreslås anta förslag om att beställningsfönstret justeras till att gälla dagen före avfärd vilket är att tillämpa följsamhet med regionens bestämmelser kring sjukresa sedan 2019-06-01.

Förtydligande avseende åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler regleras enligt § 12, Lag om färdtjänst. Överträdelser är ovanliga men är allvarliga när de förekommer utifrån trafik- och personlig säkerhet, och därför föreslås att riktlinjen förtydligas med en tilläggslydelse i form av att ”Utåtagerande/våldsamt uppträde i fordonet av färdtjänstresenär, hot mot medresenärer och chaufför samt skadegörelse av fordon och fordonsutrustning betraktas som allvarlig överträdelse av föreskrifter och villkor för färdtjänsten och föranleder återkallelse av färdtjänstillståndet. Beslut om återkallelse är överklagningsbart.”

Färdtjänstillståndet kan utifrån individuell prövning innehålla rätt att få hjälp att förflytta sig till och från den egna bostaden och fordonet. Detta avser personer som på grund av funktionsnedsättning inte själva eller med stöd kan förflytta sig. Möjlighet till manuell bärhjälp erbjuds inte längre med bakgrund av chaufförernas arbetsmiljö såväl som en säkerhetsrisk för den enskilde. Hjälpen erbjuds istället i form av trappklättrare, utifrån en individuell prövning.

Karin Hallberg
Förvaltningschef

Bilagor

Riktlinjer för Färdtjänst och riksfärdtjänst

Sändlista

Enhetschef Biståndsenheten
Färdtjänsthandläggare

Riktlinje för

Färdtjänst och riksfärdtjänst

Dokumentnamn Riktlinje för färdtjänst och riksfärdtjänst	Handlingstyp Riktlinje	Upprättad 2015-09-24	Reviderad 2019-12-19
Innehållsansvarig/uppriättad av Enhetschef biståndsenheten	Godkänd av Socialnämnden	Publicerad på intranätet J/N, datum åååå-mm-dd	
Dokumentägare, avdelning/enhet Vård, stöd och utredning, biståndsenheten	Gäller för Kategorier dokumentet gäller för.		

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Färdtjänst.....	4
2.1	Vad är färdtjänst.....	4
2.2	Vem kan beviljas färdtjänst	4
2.3	Färdtjänst för barn	5
2.4	Begränsningar	5
2.5	Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner ..	6
2.6	Ledsagare och medresenär	7
2.7	Tillståndets tidsbegränsning – omfattning.....	8
2.8	Åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler	8
2.9	Avgifter	9
2.10	Ansökan, utredning och beslut	10
2.11	Information kring färdtjänstens utförande.....	10
2.12	Trafikutbud.....	11
2.13	Övriga bestämmelser	11
3	Riksfärdtjänst.....	12
3.1	Vad är riksfärdtjänst	12
3.2	Vem kan beviljas riksfärdtjänst	12
3.3	Ledsagare	13
3.4	Medresenär.....	13
3.5	Trafikutbud.....	14
3.6	Ansökan, utredning och beslut	14
3.7	Antal resor.....	15
3.8	Avgifter	15
3.9	Kostnader för transport av hjälpmedel.....	16
3.10	Riksfärdtjänstens servicenivå	16

1 Inledning

Färdtjänst (anropsstyrd trafik) är en särskild anpassad del av kollektivtrafiken och ska bidra till att de funktionshindrade ges samma förutsättningar som övriga kollektivtrafikresenärer. Det är av vikt att kommunen preciserar vilken målsättning som finns med kollektivtrafiken och hur den ska utvecklas för att vara tillgänglig för flertalet av medborgarna. Genom ökad tillgänglighet i den ordinarie kollektivtrafiken ska möjligheten till normalisering förstärkas och behovet av särlösningar minska.

Lag om färdtjänst ger kommunen de grundläggande kraven som måste uppfyllas. Det finns behov av generella bestämmelser om färdtjänstens utformning, dels för att uppnå kommunal likställighet, dels för att ge ett stöd i handläggningen av den individuella prövningen av färdtjänstillstånd. Detsamma gäller tillämpningen av lag om riksfärdtjänst.

Färdtjänstens olika delar från själva tillståndsprövningen till utförandet av själva transporten ska präglas av kompetens och säkerhet. Medborgarna ska i sin kontakt med handläggare bemötas med respekt.

I styrdokument för funktionsnedsatta och äldre personer betonas rätten att bo kvar hemma, behålla sitt sociala nätverk, kunna leva ett så oberoende liv som möjligt, kunna delta i samhällslivet på lika villkor som andra och utveckla ett aktivt medborgarskap.

Då det gäller funktionsnedsatta barn och ungdomars behov av särskilt anpassad transport ska detta särskilt beaktas: **ny lydelse:** utifrån funktionshindret begränsningar i jämförelse med icke funktionsnedsattas barns och ungdomars mognads- och utvecklingsnivå.

Genom att utveckla samordningen av de resor som sker via färdtjänsten bidrar detta till ett bättre utnyttjande av kommunens ekonomiska resurser, en normalisering av färdtjänst med kollektivtrafiken samt bidrar till en god miljö.

Möjligheten till resor genom en kollektivtrafik som är tillgänglig för flertalet av medborgarna eller via särskilt anpassade transporter (färdtjänst) för de kommuninvånare som har speciella behov, blir en viktig del för att kunna förverkliga de mål kommunen antagit.

Genom riktlinjer tar kommunen ett politiskt ansvar för färdtjänstens handläggning och planering och anger hur Lag om färdtjänst och Lag om riksfärdtjänst ska tolkas, så att en rättvis bedömning av varje enskild ansökan sker.

Kommunstyrelsens ansvar ligger inom de två nämnda lagområdena. Om dessa lagar inte är tillämpliga innebär det, att det åvilar andra nämnder att för sina respektive målgrupper ta ställning till om stöd i resandet ska erbjudas via annat lagområde. Ytterst kan detta även vara en fråga för kommunfullmäktige, vilket stöd i resandet funktionshindrade ska ges som en allmän kommunal service.

2 Färdtjänst

2.1 Vad är färdtjänst

Den allmänna kollektivtrafiken utgörs av bussar och tåg. I Vänersborgs kommun trafikeras tätorten och landsbygden huvudsakligen med bussar. Den regionala trafiken ombesörjs av bussar och tåg. Inom Västtrafik AB pågår ett arbete med att så långt som möjligt utföra trafiken med låggolvsbussar.

Kommunstyrelsen ansvarar ytterst för färdtjänst (=anropsstyrd trafik) inom kommunen. Kommunen kan efter erforderliga beslut överlåta sina uppgifter till trafik- huvudmannen inom Västra Götalands län och genom avtal har Vänersborgs kommun därför uppdragit till Västtrafik AB att upphandla och administrera trafiken och beställningscentralen.

Lag (1997:736) om färdtjänst menar att färdtjänst endast gäller anordnande av transporter för personer med bestående funktionshinder. Är de allmänna kommunikationerna anpassade för funktionshindrade personer föreligger ingen rätt till färdtjänst.

Färdtjänst (anropsstyrd trafik) är en särskild anpassad del av kollektivtrafiken som är till för personer som till följd av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller resa med allmänna kommunikationer. I propositionen till lagen slås fast att färdtjänsten betraktas i första hand som en transportform i stället för en form av bistånd. Resor med färdtjänst ska i likhet med den allmänna kollektivtrafiken i största mån samordnas.

2.2 Vem kan beviljas färdtjänst

Tillstånd till färdtjänst ska meddelas den som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationer (7 § lag om färdtjänst).

Enligt domstolspraxis och som anammats av flertalet av Sveriges kommuner är att funktionshindret ska beräknas bestå minst tre månader för att inte betraktas som tillfälligt.

Detta innebär att funktionsnedsättningar som varar under kortare tid och som för den enskilde kan ge stora svårigheter i upprättande av sociala kontakter eller för att genomföra inköp inte faller inom lag om färdtjänst. Enligt domstolsutslag är det inget som hindrar att den enskildes behov av stöd under en kortare tids funktionsnedsättning prövas enligt Socialtjänstlagen.

Vad lagen avser med väsentliga svårigheter är inte definierat. Att ge konkreta exempel på hur stora svårigheterna ska vara för att bedömas vara väsentliga är svårt att göra generellt.

Domstolspraxis är här en vägledning i bedömningen. I den kan uttydas att det är svårigheterna i samband med resandet som är grund för färdtjänst och inte svårigheter vid resans mål.

Begreppet förflytta sig på egen hand är kopplat till själva resandet, att ta sig till busshållplatsen, att stiga på och av buss och inte förflyttningsmöjligheter i ett vidare perspektiv. Detta innebär att grund för färdtjänst inte är att man har svårighet att bära kassar. Färdtjänst kan inte beviljas till följd av att allmänna kommunikationer saknas eller är dåligt utbyggda, utan grunden för färdtjänst är enbart funktionshinder och dess konsekvenser.

För beviljande av färdtjänst gäller följande i Vänerns kommun:

- **Funktionshindret bedöms bestå i minst tre månader.**
- Den beräknade tiden utgår om möjligt från ansökningsdagen eller den dag varaktighetens längd bekräftas via utredning eller sakkunnigutlåtande.
- Funktionshindret ska ge väsentliga svårigheter vid förflyttning eller vid resa med allmänna kommunikationer.
- Det ska finnas ett tydligt samband mellan funktionshinder och svårigheterna att förflytta sig själv i anslutning till resan eller att genomföra själva resan.
- Tillstånd till färdtjänst är personligt.
- Tillståndet är tidsbegränsat.
- Beviljade förutsätter att den sökande är folkbokförd i kommunen.

2.3 Färdtjänst för barn

I Lag om färdtjänst betraktas man som barn upp till 18 års ålder då det gäller rätt till färdtjänst. Barnkonventionen som 1 januari 2020 blir svensk lag beskriver i artikel 23.1 att ”ett barn som med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhällslivet”.

Förslag till tilläggslydelse:

Utgångspunkten vid bedömning av barns behov av färdtjänst är funktionshindrets begränsningar i jämförelse med icke funktionsnedsatta barns utvecklings- och mognadsnivå.

2.4 Begränsningar

Tillståndet omfattar inte transporter som av någon anledning bekostas av det allmänna (7 § lag om färdtjänst).

Tillstånd till färdtjänst omfattas inte av andra samhällsbetalda resor.

Följande begränsningar gäller i Vänerns kommun:

- Färdtjänst får inte användas för resor inom tjänsten då detta åvilar arbetsgivarens ansvar.
- Färdtjänst får inte användas för resor som av någon anledning bekostas av det allmänna såsom sjuk- och behandlingsresor eller skolskjutsar.

2.5 Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner

Varje kommun ansvarar, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst anordnas inom kommunen och om det finns särskilda skäl mellan kommunen och en annan kommun. En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner.

Kommunens skyldighet är i första hand att ansvara för färdtjänst inom kommunen. Vid särskilda skäl kan färdtjänst beviljas mellan kommunen och en annan kommun. Enligt förarbetet till lagen kan särskilda skäl vara, att arbetsplatsen ligger i en grannkommun eller att närmaste serviceort finns i grannkommunen. Om skälen är starka, vilket inte definierats, kan resan ske till en mer avlägsen kommun.

För färdtjänst till annan kommun gäller i Vänerns kommun:

- Färdtjänstillstånd gäller för resa från/till Vänerns borg till/från *samt inom* samtliga kommuner inom Västra Götalands län.
- Resor till angränsande kommuner som är av väsentlig betydelse för den enskilde beviljas efter individuell prövning. Skäl för resa till angränsande kommuner kan till exempel vara arbete eller föreningsverksamhet.
- Resa till arbete kan beviljas även till icke angränsande kommuner om dessa ligger inom normalt pendlingsavstånd.

Någon skyldighet för kommunen att ordna färdtjänst helt utanför den egna kommunen föreligger inte. Enligt praxis i kommunen och enligt tidigare rekommendation från Sveriges kommuner och landsting har färdtjänst beviljats i annan kommun i samband med kortare besök, då det enbart är folkbokföringskommunen som kan bevilja färdtjänst. Detta för att underlätta besök hos närstående eller vistelse i sommarhus.

För resa i annan kommun eller mellan andra kommuner gäller:

- Resenären kan beställa resor för resa i annan kommun eller mellan andra kommuner utan särskild prövning.

2.6 Ledsagare och medresenär

Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resan, ska tillståndet gälla även ledsagaren (8 § lag om färdtjänst).

Utifrån nuvarande lagtext beviljas ledsagare för behov som finns under själva resan. Ledsagare är en person som inte reser av eget intresse, utan endast är med för att stödja färdtjänstresenären för att denna ska kunna genomföra resan och stödet inte kan erhållas via transportören.

Ledsagare enligt denna lag är inte till för stödet efter själva resan. I lagen finns inte angivet om ledsagare ska betala en avgift för resan eller inte utan detta får beslutas av kommunen.

För beviljad ledsagare gäller följande i Vänersborgs kommun:

- Tillståndsinnehavaren har behov av stöd under själva resan.
- Ledsagaren ska stiga på och av vid samma plats som färdtjänstresenären.
- Ledsagaren reser gratis.
- Den som själv är färdtjänstberättigad kan inte vara ledsagare.

Många färdtjänstberättigade kan genomföra resan själva eller med det stöd som transportören ger och utifrån detta beviljas inte ledsagare. Behov av stöd vid resans mål kan dock föreligga och utifrån detta har man möjligheten att medföra medresenär.

För medresenär gäller följande i Vänersborgs kommun:

- Medresenär är en person som reser samma sträcka som färdtjänstresenären.
- Medresenären ska stiga på och av vid samma plats om färdtjänstresenären.
- Medresenären betalar samma avgift som färdtjänstresenären.
- Den som inte beviljats ledsagare har rätt att medföra en medresenär utan särskild prövning.
- Resenär som är beviljad ledsagare kan inte medföra medresenär. Efter individuell prövning kan färdtjänstresenär medges rätt till fler medresenärer. Exempel på grund för detta kan vara om färdtjänstresenären har minderåriga barn eller om minderårig resenär har syskon eller föräldrar som behöver resa med. Även andra situationer kan bedömas skäliga.
- Antalet medresenärer kan aldrig bli större än sällskapet som ryms i det anvisade fordonet.

2.7 Tillståndets tidsbegränsning – omfattning

Tillståndet till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare. Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om vilket färd sätt som får användas, hur många resor tillståndet omfattar och inom vilket området resor får göras. Om det finns särskilda skäl får tillståndet även i övrigt förenas med villkor (9 § lag om färdtjänst).

Det är kommunen som bedömer vad som är skälig omfattning och särskilda skäl när det gäller begränsningar. Enligt lagens förarbete ska begränsningar inte ske då det gäller antalet resor till eller från arbetet eller andra nödvändiga resor.

I Vänersborgs kommun gäller följande:

- Tillstånd meddelas normalt för viss tid.
- Vid tidsbegränsning ges tillstånd som minst för *tre* månader och högst tre år, om inte särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl kan vara funktionshindrets art som inte möjliggör resa med allmänna kommunikationer oavsett utveckling av kollektivtrafiken. Färdtjänst beviljas tills vidare i dessa fall.

Funktionshindrets svårighetsgrad och förväntade varaktighet avgör tillståndets giltighetstid och omfattning:

- Färdtjänst beviljas för obegränsat antal resor.
- Färdtjänst ersätter inte avsaknad av exempelvis egen bil, vilket innebär att ”rundtur” med färdtjänst inte kan ske. Detsamma gäller att skjutsa hem medresenär/ ledsagare till dennes bostad.

2.8 Åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler

En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd till att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för färdtjänsten inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänsten (12 § lag om färdtjänst).

Resor som uppenbart genomförts i strid mot gällande föreskrifter och villkor betraktas inte som färdtjänstresa. Om sådana resor genomförts faktureras färdtjänstresenären hela beloppet för resan. Detsamma gäller för resor där rätten till färdtjänst upphört eller återkallats.

Förslag till tillägg:

Utåtagerande/våldsamt uppträde i fordonet av färdtjänstresenär, hot mot medresenärer och chaufför samt skadegörelse av fordon och fordonsutrustning betraktas som allvarlig överträdelse av föreskrifter och villkor för färdtjänsten och föranleder återkallelse av färdtjänsttillståndet. Beslut om återkallelse är överklagningsbart.

2.9 Avgifter

Enligt 10 § lag om färdtjänst har kommunen rätt att ta ut en avgift för färdtjänsten och enligt 11 § ska denna avgift vara skäligen och får inte överstiga tillståndsgivarens självkostnader.

Avgifter för färdtjänst varierar mellan landets kommuner. Utgångspunkt för prissättning kan vara:

- Den funktionshindrade saknar valmöjlighet och utifrån rättvis- och jämlikhetssynpunkt ska avgiften för färdtjänst vara densamma som för kollektivtrafiken.
- Funktionshindret kan medföra att behovet av färdmedel varierar över tid.

För att ge ett incitament att använda kollektiva färdmedel när personen klarar detta, bör det vara en skillnad mellan avgift för färdtjänst och avgift för kollektivtrafiken.

- Färdtjänsten ger en högre servicenivå i och med att den erbjuder en transport från dörr till dörr och att utifrån detta kan avgifterna skiljas åt.
- Avgiften bör spegla samhällets kostnader för att tillhandahålla transporten, vilket motiverar en högre avgift för färdtjänsten. Mellan kommunerna skiljer det sig även hur egenavgiften beräknas. De varianter som råder är zonbaserad avgift, enhetstaxa eller procenttaxa. Kommunen har möjlighet att tillämpa särskilda avgifter för arbetsresor som då ofta motsvarar månadskortet inom kollektivtrafiken. Det förekommer även, att kommuner har högkostnadsskydd för egenavgiften och att olika avgifter tas ut under olika delar av dygnet.

Avgiften för Vänerns kommun beslutas av kommunfullmäktige.

Egenavgiften i Vänerns kommun bygger för närvarande på Västtrafik AB:s baspris-taxa med ett tillägg på 15 %. Ingen avgiftsbefrielse eller högkostnadsskydd förekommer. För resor till och från arbetet betalar resenären, efter individuell prövning, en avgift som utgår från vad ett månadskort inom kollektivtrafiken kostar. Med arbete avses ordinär löneanställning. Om sådana resor på något sätt bekostas av det allmänna, kan reducering i avgift inte beviljas. Egenavgiften erläggs direkt till chauffören i samband med resan. Undantagsvis kan betalning ske med faktura, exempelvis arbetsresor.

Vid resa i annan kommun betalar resenären en egenavgift, för närvarande 60 kronor per enkelresa. Erläggas inte egenavgift faktureras resenären enligt Vänerns kommuns avgiftsregler.

2.10 Ansökan, utredning och beslut

I lag om färdtjänst 13-16 §§ regleras hur handläggning av ärenden ska ske. Handläggningen av färdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen och personalen lyder under bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen.

Förvaltningslagens tillämpning återfinns i dokument ”Anvisningar för handläggning inom lagområden lag om färdtjänst och lag om riksfärdtjänst”.

2.11 Information kring färdtjänstens utförande

Nedan beskrivs den servicenivå som erbjuds vid tillstånd till färdtjänst. Funktionshindrets art styr vilket färdmedel som krävs för att ombesörja transporten. När resan genomförs med personbil, storbil eller specialfordon gäller följande:

Färdtjänstens servicenivå

Färdtjänstillståndet innebär alltid att resenären kan få följande service vid färdtjänstresa:

- Hjälpin i och ut ur fordon.
- Hjälpm med handikaphjälpmedel och bagage in i och ut ur fordon.
- Bagage får medtas i den utsträckning som är normalt att ha med på buss.
- Hjälpm med säkerhetsbälte.

På resenärens egen begäran ges även följande service:

- Hjälpm till och från port eller dörr (ledsagning, bagage och hjälpmedel).
- Stöd vid förflyttning till och från bostad och besöksplats. Denna hjälpm utgår inte om beviljad ledsagare medföljer på resan.

Efter individuell prövning kan färdtjänstillståndet även innehålla rätt att:

- Få hjälpm att förflytta sig till och från den egna bostaden och fordonet (bärhjälp). Detta avser personer som utifrån funktionshinder inte själva eller med stöd kan förflytta sig utan måste förflyttas med trappklättrare, denna hjälpm begränsas till att gälla maximalt 6 månader.
- Resa med speciellt anpassat fordon. Liggande transport, bårtaxi erbjuds inte.
- Få annan särskild anpassad service.

Kommunstyrelsen beslutade februari 2001 att teckna överenskommelse med Västtrafik AB om servicenivåer inom den anropsstyrda trafiken. Här regleras bland annat väntetid, spiltid, omvägstid = extra tid med anledning av samordnad resa i relation till närmaste väg mellan två adresser samt sökfönster = inom vilken tid beställningscentralen kan söka lämplig tidpunkt för resans genomförande i förhållande till resenärens önskade tid för avresan. Enligt överenskommelsen är servicenivån beroende på typ av resa.

2.12 Trafikutbud

I Vänerns kommun gäller följande:

- Resor i färdtjänsten får genomföras dygnet runt.
- Resan ska beställas hos den beställningscentral kommunen/Västtrafik AB tecknat avtal med.
- Resan ska beställas **ny lydelse: senast dagen innan** före önskad avresa. Vid resa mellan kl 22.00 - 06.00 ska beställning göras innan klockan 22.00. Eventuell återresa bör beställa samtidigt.
- Avbeställning av bokad resa måste ske senast en timma före tidpunkten för bokad resa.
- Färdtjänstresenär ska resa med det fordon som entreprenören hänvisar till och som är lämpligt utifrån funktionshinder och restillfälle.
- Resor i färdtjänsten samordnas i möjligaste mån. Beställningscentralen utför samordningen i samband med bokningen av resan. Samordningen kan innebära att ett fordon kan ha flera resenärer, där olika huvudmän bekostar resan. Samordningen får dock inte innebära att resans omvägstid förlänger resan med mer tid än vad som anges i avtalet om serienivåer.
- En resa ska gå från en adress till en annan och uppehåll kan inte göras under resa.

2.13 Övriga bestämmelser

I färdtjänstfordonet finns tillgång till bälteskudde för barn. Om barnet har behov av annan bilsäkerhetsutrustning är resenären ansvarig för att ta med den.

Ledar- eller servicehund får medföras.

Om det fungerar för övriga resenärer får sällskapsdjur medföras och ska då förvaras i väska, bur, korg, låda etcetera under färd.

Förslag till ny lydelse:

Ledarhund får medföras kostnadsfritt.

Om det fungerar för övriga resenärer får sällskapsdjur/service- assistenthund medföras och ska då förvaras i godkänd transportbur under färd. *Egenavgift tas ut motsvarande medresenär.*

Resa med djur kan hänvisas till särskilda fordon på grund av att hänsyn ska tas till allergier.

Om det visar sig att en färdtjänstberättigad, efter utredning av färdtjänsthandläggaren, förorsakat en så kallad bomresa och/eller andra inte godkända kostnader, kan kommunen komma att återkräva den uppkomna merkostnaden.

3 Riksfärdtjänst

3.1 Vad är riksfärdtjänst

Den allmänna kollektivtrafiken i Sverige utgörs av ett flertal olika transportsätt som är olika väl anpassade för personer med funktionshinder. För dem som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt finns riksfärdtjänst. Riksfärdtjänst är en ersättning för extra kostnader som uppstår vid resa mellan olika kommuner i Sverige. De extra kostnaderna ska uppstå till följd av funktionshinder och kan bestå av att resenären behöver ha en ledsagare med sig vid resa med allmänna kommunikationer eller av att ett särskilt fordon måste användas för resan.

3.2 Vem kan beviljas riksfärdtjänst

En kommun ska på de villkor som anges i denna lag lämna ersättning för reskostnad för de personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt (1 § lag om riksfärdtjänst).

Tillstånd ska meddelas om (5 § lag om riksfärdtjänst):

- 1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,*
- 2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,*
- 3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,*
- 4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och*
- 5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.*

Lagens formulering innebär, att kraven för tillstånd till riksfärdtjänst är högre än för färdtjänst. Lagen anger ingen skyldighet för kommunen att anordna transporten. Resan ska inte kunna göras till normala kostnader.

För beviljade till tillstånd till riksfärdtjänst gäller i Vänerns kommun:

- Tillstånd till riksfärdtjänst kan meddelas personer som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.
- Funktionshindret ska förväntas bestå i minst sex månader för att betraktas som varaktigt.
- Den sökande ska vara folkbokförd i kommunen.
- Barn över tio år beviljas riksfärdtjänst på samma grunder som vuxna.

3.3 Ledsagare

Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan, ska tillståndet gälla även ledsagare (6 § lag om riksfärdtjänst).

Avgift får inte tas ut för ledsagare som behövs för att genomföra resan. Att kommunen har beviljat ett tillstånd med ledsagare innebär enligt lagen ingen skyldighet för kommunen att anskaffa ledsagare. Behovet av ledsagare ska vara knutet till själva resan och inte behov vid resmålet.

För att bevilja ledsagare gäller följande i Vänerns kommun:

- Ledsagare är en person som inte reser av eget intresse utan måste medfölja för att kunna stödja riksfärdtjänstresenären för att denne ska kunna genomföra resan.
- Ledsagare beviljas den resenär som behöver mer hjälp än trafikföretagets personal kan ge.
- Om en tillståndshavare inte kan genomföra en resa med ledsagare och med stöd av trafikföretaget kan tillstånd till ytterligare ledsagare beviljas.
- Att trafikföretaget inte uppfyller sina åtaganden är inte en grund för att bevilja ledsagare.
- Ledsagare ska stiga på och av vid samma plats som riksfärdtjänstresenären.
- Ledsagare reser gratis.
- Den som själv är färdtjänstberättigad kan inte vara ledsagare.
- Vid resa med personbil och specialfordon beviljas ledsagare endast vid behov av kvalificerat stöd under resan.

3.4 Medresenär

Detta begrepp finns inte omnämnt i lagen men tillämpas av flertalet kommuner.

I Vänerns kommun gäller följande:

- Medresenär är en person som reser med på samma sträcka som riksfärdtjänstresenären.
- Medresenär ska stiga på och av på samma plats om riksfärdtjänstresenären.
- Den som inte beviljas ledsagare har rätt att medföra en medresenär utan särskild prövning.
- Efter individuell prövning kan resenär medges rätt till flera medresenärer. Exempel på grund för detta kan vara om resenär har minderåriga barn eller om minderårig resenär har syskon eller föräldrar som behöver resa med. Även andra situationer kan bedömas som skäliga.
- Resenär som är beviljad ledsagare kan till följd av individuella skäl även beviljas medresenär. Grund för detta är samma som för rätten att medföra flera medresenärer i färdtjänst.

- Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att sällskapet ryms i det anvisade fordonet.
- Om plats finns i fordonet får flera medresenärer medfölja utan särskild prövning. Medresenär betalar resans verkliga kostnad enligt gällande taxa.

3.5 Trafikutbud

Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färd sätt (7 § lag om riksfärdtjänst).

Med färdmedel menas vilket färd sätt som får användas men också regler för samåkning. Det är alltid funktionshindret som styr vilket färd sätt som erbjuds, när beslut om riksfärdtjänsten fattas.

I Vänerns kommun gäller följande:

- I första hand beviljas resa med allmänna kommunikationer med ledsagare.
- I andra hand beviljas resa med allmänna kommunikationer i kombination med resa med personbil eller specialfordon. Denna resform beviljas förutsatt att det medför att resan annars blir särskilt kostsam.
- I tredje hand beviljas resa med allmänna kommunikationer i kombination med personbil eller specialfordon tillsammans med ledsagare.
- I sista hand beviljas resa med personbil eller specialfordon med eller utan ledsagare.

Resan ska genomföras på billigaste sätt, vilket innebär att rangordningen ovan i enstaka fall kan frångås.

- Tillstånd till dyrare färd sätt än allmänna kommunikationer medges inte, endast med motivering att ledsagare saknas för resan, att biljett inte finns att tillgå vid önskad avresetid eller att man inte litar på att trafikföretaget uppfyller sitt åtagande om stöd.
- Resor med personbil och specialfordon ska samordnas.
- Resor med allmänna kommunikationer ska genomföras på billigast möjliga avgångstid.
- Önskad avresetid kan förskjutas inom samma dag.
- Uppehåll under resan medges inte.
- Det åvilar resenär att själv ordna med ledsagare, när tillstånd till sådan är beviljad.

3.6 Ansökan, utredning och beslut

I 10-13 §§ lag om riksfärdtjänst behandlas frågor kring handläggning utifrån förvaltningslagen.

Handläggningen av riksfärdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen. Personalen har att följa bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen. Förvaltningslagens tillämpning återfinns dokumentet ”Anvisningar för handläggning inom lagområdena lag om färdtjänst lag om riksfärdtjänst” därutöver som anges i dokumentet om anvisningar gäller följande:

- Vid ansökan om riksfärdtjänst ska ansökan inkomma till färdtjänsthandläggaren senast 14 dagar innan önskad avresa.
- I samband med storhelger ska ansökan vara inkommen tidigare än en månad före önskad avresa för att säkerställa resan.
- Ansökan om riksfärdtjänst ska snabbbehandlas om resan är av akut karaktär och om resbehovet inte har kunnat förutses, till exempel i samband med begravning eller nära anhörigs sjukdom.
- Beslut om riksfärdtjänst fattas av färdtjänsthandläggare på delegation och omfattar vilket färd sätt som får användas. Beslut om riksfärdtjänst kan överklagas till förvaltningsdomstol.
- Om beslut om återkommande riksfärdtjänst resor beställs resan direkt via den beställningscentral som kommunen anvisar. Detta ska minst fem arbetsdagar innan önskad avresa.

3.7 Antal resor

Tillstånd till riksfärdtjänst meddelas i normalfallet för en resa i taget. En resa är lika med en resa tur och retur.

Riksfärdtjänst kan meddelas för återkommande resor till ett speciellt resmål eller inom ett speciellt resområde. Tillstånd till återkommande resor gäller för en viss tid och för visst antal resor. Tillstånd för återkommande resor medges för högst två år.

3.8 Avgifter

Vid resa med riksfärdtjänst ska tillståndshavaren betala en avgift (egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om dessa avgifter (8 § lag om riksfärdtjänst).

Regeringen meddelar föreskrifter om dessa avgifter via förordningen om egenavgifter för resor med riksfärdtjänst (Förordning 1997:782). Vid resa med allmänna kommunikationer betalar medresenär den faktiska kostnaden för biljetten samt i förekommande fall en bokningsavgift. Avgiften är baserad på hela resan inklusive anslutningsresor. Vid resa med personbil eller specialfordon betalar medresenär utifrån förordningens regler med undantaget att medresenärer över 18 år betalar full egenavgift. Ledsagarens egenavgift ersätts enligt lag om riksfärdtjänst av kommunen.

3.9 Kostnader för transport av hjälpmedel

Om kostnader uppkommer för transport av hjälpmedel, till exempel om en elrullstol måste transporteras separat med tåg eller dylikt samtidigt som resenären reser med flyg, ersätts dessa kostnader av kommunen.

3.10 Riksfärdtjänstens servicenivå

Tillstånd till riksfärdtjänst med allmänna kommunikationer innebär att service ges i enlighet med respektives transportbolags service till resenärer med funktionshinder.

Tillstånd till riksfärdtjänst med personbil och specialfordon innebär alltid att resenären kan få följande service:

- Hjälpin i och ut ur fordon.
- Hjälpin med hjälpmedel och bagage in i och ut ur fordon.
- Hjälpin med säkerhetsbälte.
- Resenär kan ha med två resväskor samt handikapphjälpmedel.

På resenärens begäran ges även följande service vid resa med taxi och specialfordon:

- Hjälpin till och från port eller dörr, ledsagning, bagage och hjälpmedel.
- Stöd vid förflyttning till och från bostad och besöksplats.
- Om tillståndet omfattar ledsagare ska det stöd och den hjälp som resenären behöver ombesörjas via medföljande ledsagare. Detsamma gäller om vuxen medresenär medföljer.